

Länssstyrelsen
Norrbotten

Yttrande
Datum
2025-11-26

1 (6)
Diarienummer
17289-2025

Naturvårdsverket
registrator@naturvardsverket.se

Yttrande över samråd enligt artikel 10 Esbokonventionens protokoll om strategiska miljöbedömningar om Finlands förslag till havsbaserad vindkraft i den exklusiva ekonomiska zonen

Bakgrund

Länssstyrelsen i Norrbottens län har beretts att delta i samråd om Finlands förslag till havsbaserad vindkraft i den ekonomiska zonen och tillhörande miljörapport. Länssstyrelsen i Norrbottens län har följande synpunkter:

Förslag till havsbaserad vindkraft i norra Bottenviken

Planerade verksamheter i norra Bottenviken och förslag till utpekade riksintressen

Det föreslagna området är beläget utanför Uleåborg på den finska sidan. I Sveriges ekonomiska zon har Polargrund Offshore ett pågående projekt för havsbaserad vindkraft som är under beredning av Länssstyrelsen i Norrbottens län. Energimyndigheten har även gett förslag till nya riksintressen för energiutvinning (vindkraft) där Polargrund Offshore ingår i ett av de föreslagna områdena. Länssstyrelsen är frågande till huruvida en eventuell vindkraftsverksamhet på såväl den svenska som den finska sidan kommer att krocka och hur det skulle bli med buller.

Sveriges havsplaner

Länssstyrelsen är frågande till att Sveriges havsplaner inte nämns i rapporten. Miljöbedömningen förhåller sig till

havsbaserade vindkraftsprojekt i Sveriges ekonomiska zon och till Finlands havsplanering i Finlands territorialhav men inte Sveriges havsplanering som täcker både Sveriges ekonomiska zon och Sveriges territorialhav utanför baslinjen.

Gällande den kumulativa bedömningen för norra Bottenviken blir det dock i stort sett samma ingångsvärden om man jämför samrådsunderlagets bedömda vindkraftsprojekt i Sveriges ekonomiska zon med ytorna för *energiutvinning* i Sveriges havsplan för Bottniska viken. I Sveriges havsplanering finns dock även föreslagen vindkraft i Sveriges territorialhav, vilket också bidrar till vindkraftens kumulativa totaleffekter. Även här behöver avgränsningen i miljöbedömningen ses över eller motiveras varför den har gjorts så här.

Den senaste (nya) havsplanen är ännu inte fastställd av regeringen. Den lämnades till regeringen för fastställande redan 20 januari 2025 och borde fastställas när som helst. (Fram tills ett regeringsbeslut är taget gäller beslutad plan från 2022.) Den nya havsplanen bör man åtminstone förhålla sig till.

Kulturvärden i Bottenviken

I Bottenviken finns en mängd kulturvärden som är starkt kopplade till kulturarvet och kulturmiljöer på öar i ytterskärgården samt under vattenytan (exempelvis fiskelägen, fyr- och lotsplatser, fornlämningar efter vrak osv.). Kännetecknande för ytterskärgården som ligger i närområdet till den exklusiva ekonomiska zonen är att miljöerna präglas av tystnad, ostördhet och en obruten horisont med få moderna inslag.

I avsnitt 5.7.2 och 5.8.2 (sid. 91 och 97) framgår bedömningen av de gränsöverskridande och samverkande konsekvenserna i genomförandalternativ ALT 1 och ALT 2. Vad gäller båda alternativen finns det risk för betydande kumulativa och potentiella miljökonsekvenser. Dessa avser framför allt den visuella påverkan på landskapsbilden samt på utpekade och kända kulturvärden i Bottenviken.

I dagsläget finns planerade havsbaserade vindkraftsparker på såväl den svenska som finska sidan av norra Bottenviken (bland annat Polargrund Offshore i Sverige). Om dessa verksamheter får tillstånd att byggas, kommer det att innebära en stor kumulativ påverkan på landskapsbilden samt utpekade

kulturmiljöer. Verksamheten kommer att medföra en upplevelseförändring av det landskap som finns i dagsläget med bland annat vida utblickar mot horisonten i en miljö som upplevs relativt orörd.

Länsstyrelsen instämmer i bedömningen (sid. 99) att det öppna landskapet minskar och att konsekvensen är bestående och negativ under drift och underhåll, med hög intensitet. Vid en samlad bedömning i kombination med övriga planerade havsbaserade vindkraftsprojekt, förstärks påverkan ytterligare.

Vidare finns synpunkter på det som framgår av avsnitt 6 gällande åtgärder för att lindra skadliga konsekvenser (sid. 108). I rapporten saknas förslag på åtgärder som kan lindra den havsbaserade vindkraftens miljökonsekvenser genom stor visuell påverkan på landskapsbilden och utpekade/ kända kulturmiljövärden som får konsekvenser på den svenska sidan av den exklusiva ekonomiska zonen. Länsstyrelsen anser att detta behöver redovisas som underlag inför Finlands planer och förslag på att bygga havsbaserad vindkraft i den exklusiva ekonomiska zonen.

Kumulativa effekter och havsmiljöer

Länsstyrelsen har, som tidigare nämnt, noterat att det är flera havsbaserade vindkraftsparker under både samrådsfas och prövningsfas i Bottenviken på såväl den svenska som finska sidan. Den kumulativa effekten som detta kan innebära bör utredas för Bottenviken som helhet i miljökonsekvensbeskrivningarna både i de svenska och finska projekten. Detta för att tillgodose utrymme kopplat till miljömål och naturmiljö över tid för Bottenviken. Länsstyrelsen anser att det kan bli svårt att bedöma enskilda verksamheter separat när det är flera stora vindkraftsparker på gång samtidigt. I det skedet kan det behöva tas ett helhetsgrepp och bedöma den kumulativa effekten totalt.

Vidare är det viktigt att utreda vad den kumulativa effekten innebär med all planerad verksamhet dels på den svenska sidan, dels på den finska sidan tillsammans för havsmiljön, fisksamhället och däggdjur generellt i Bottenviken. Det bör även utredas hur vandringsfisken påverkas. Ett exempel är laxen (som ingår i Natura 2000) och dess möjlighet och förmåga att hitta hem (så kallad homing) till sina lekområden i älvarna eller om detta kan påverka dess navigation

(Ljud/buller, vibrationer, fysisk barriär och elektromagnetiskt fält). Vidare bör utredas mer vad gäller påverkan för laxsmoltens utvandring. Även detaljeringsnivå vad gäller kartläggning av fisk och däggdjur bör vara likartad med den kartläggning som avser fåglar.

Miljökonsekvens bör beaktas under såväl anläggningsfas som under driftsfas ur både ett kortsiktigt och långsiktigt perspektiv.

Vad innebär de kumulativa effekter av undervattensljud/buller, vibrationer, sedimentspridning och det elektromagnetiska fältet via kablar när samtliga vindkraftsparker anläggs och senare när alla är i drift? Och hur påverkas isutbredningen och isrörelser i Bottenviken när samtliga vindkraftsparker är på plats? Djurlivet i Bottenviken är anpassat till isen och isens rörelser.

Naturvärden i Bottenviken

I dagsläget finns fortfarande stora kunskapsluckor för ett flertal naturvärden i såväl Sverige som Finland. I rapporten nämns bland annat kunskapsbrist kring östersjövikarens viktigaste rastplatser (bland annat pälsömsning) och det öppna havsområdets roll (som födokälla). Samma kunskapsbrist finns även på den svenska sidan, vilket medför att det finns stora frågetecken kring vikarens nyttjande av dessa miljöer (inklusive utpekade områden). Att ha god kunskap om området (inklusive de föreslagna områdena) totala värde/nyttjande, en så kallad nulägesbeskrivning är nödvändig för att man ska kunna utvärdera effekter av en vindkraftsparksetablering i området. Detta gäller för både miljön och förekommande verksamheter i området. En utredd nulägesbeskrivning skulle även kunna identifiera uppenbara/oförenliga intressekonflikter (vindkraft gentemot värden kopplade till arter och livsmiljöer, kulturvärden och verksamheter som sjöfart, osv.).

Utöver påverkan från pågående/kommande vindkraftsetablering tillkommer även effekter från klimatförändringar. Områdets arter och livsmiljöer är anpassade för kalla och mörka förhållande med långvarigt istäcke. Klimatförändringar (kortare och varmare vintrar) kommer påverka/stressa områdets arter, särskilt de som är beroende av is för sin överlevnad (exempelvis vikare). Det är

därför särskilt viktigt att inkludera klimatförändringar i den totala kumulativa effekten av alla påverkansfaktorer på områdets naturvärden. I takt med att isförhållandena försämras, förflyttas artens reproduktionsområden allt längre norrut och artens förekomstområde minskar. Därför är det särskilt viktigt att utreda och beakta påverkan av vindkraftverk på isförhållandet i området, särskilt då det planeras vindkraftsparker på både svenska och finska sidan.

Länsstyrelsen ser positivt på de förslag som listas under *"Förslag för att bemöta de betydande kunskapsbristerna om havsmiljön och naturen samt för uppföljning av konsekvenserna"* som tas upp i rapporten. Det är dock osäkert om dessa förslag ska/kommer att utföras och om de i så fall ska göras innan utpekningen på områdena fastställs.

Under *"Förslag på åtgärder för att lindra sannolikt betydande negativa konsekvenser vid genomförandet av områdesvalet:"* beskrivs följande *"När det gäller östersjövikaren är den praktiskt taget enda lindringsåtgärden att inte placera någon havsbaserad vindkraft i Bottenviken, särskilt inte i dess norra havsområden, eftersom dessa är artens viktigaste utbredningsområden. När klimatet förändras och isförhållandena försämras kommer artens enda reproduktionsplatser att finnas här"*. Detta visar på hur allvarligt vindkraftparker (tillsammans med andra påverkansfaktorer) kan påverka vikaresälen.

I övrigt saknas information om gråsälens påverkan av vindkraftsparker och koppling till de föreslagna områdena i underlaget. Gråsälens population har varit på uppgång ett tag och hotet från varmare vintrar (klimatförändringar) är inte lika allvarligt för gråsälen som för vikaren. Likväl är arten en utpekad Natura 2000-art och bör därmed bedömas mer ingående. Kunskapsbristen om det öppna havsområdets roll (som födokälla) för gråsäl är inte helt klarlagt i Sverige. Beroende på hur kunskapsläget är i Finland, kan detta vara något som behöver utredas vidare.

Även utförligare beskrivningar efterfrågas gällande de risker som finns kring en eventuell etablering av invasiva arter, samt förslag på kompletterande kunskapsinsamling kopplat till förändrade bottenförhållande, ökad båttrafik samt varmare väder (klimatförändringar) under *"Förslag för att bemöta de*

betydande kunskapsbristerna om havsmiljön och naturen samt för uppföljning av konsekvenserna”.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Sabina Hoppe med handläggare Stephanie Marklund som föredragande.